

SAYI:10 TEMMUZ 2024

MITVAKİT

Aylık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

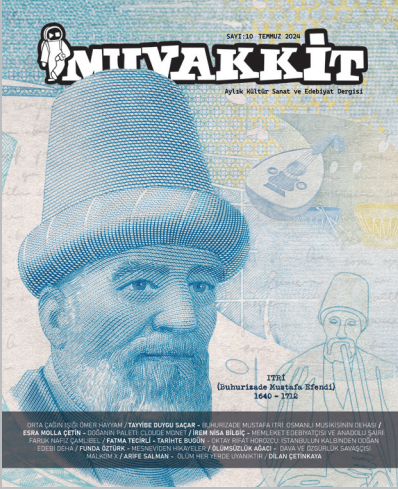
ITRİ

(Buhurizade Mustafa Efendi)

1640 - 1712

ORTA ÇAĞIN IŞIĞI ÖMER HAYYAM / TAYYİBE DUYGU SAÇAR - BUHURİZADE MUSTAFA İTRİ: OSMANLI MUSİKİSİNİN DEHASI /
ESRA MOLLA ÇETİN - DOĞANIN PALETİ: CLAUDE MONET / İREM NİSA BİLGİÇ - MEMLEKET EDEBİYATÇISI VE ANADOLU ŞAİRİ:
FARUK NAFİZ ÇAMLİBEL / FATMA TECİRLİ - TARİHTE BUGÜN - OKTAY RİFAT HOROZCU: İSTANBULUN KALBİNDEN DOĞAN
EDEBİ DEHA / FUNDA ÖZTÜRK - MESNEVİDEN HİKAYELER / ÖLÜMSÜZLÜK AĞACI - DAVA VE ÖZGÜRLÜK SAVAŞÇISI
MALKOM X / ARİFE SALMAN - ÖLÜM HER YERDE UYANIKTIR / DİLÂN ÇETİNKAYA

İÇİNDEKİLER

TEMMUZ 2024

SAYI: 10

AYLIK KÜLTÜR SANAT
VE EDEBİYAT DERGİSİ

Aylık süreli yayın

Yayın Sahibi:

ASTROMEDYA

Yazı İşleri Müdürü

ESRA MOLLA ÇETİN

Tasarım

Dilek Gün Veringç

Esra Molla Çetin

T. Duygu Saçar

Arife Salman

Çizimler

Funda Öztürk

Editörler

T. Duygu Saçar

Arife Salman

Funda Öztürk

İrem Nisa Bilgiç

Ebrar Akay

Adres:

Yeni İstanbul Caddesi Kosova

Mahallesi 228/B Selçuklu /

Konya 42100

İletişim: 0(332) 408 24 55

iletisim@muvakkitdergisi.com

Basım yeri: CEYLAN OFSET

www.ceylanofset.net

MUVAKKİT dergisindeki

tüm yazı ve çizimlerin

yayın hakkı saklıdır.

03

**ORTA ÇAĞ'IN IŞIĞI:
ÖMER HAYYAM**

Matematikçi, filozof ve şair kimliğiyle, bilgelik dolu dörtlükleriyle çağlar ötesine seslenen bir İranlı düşünür...

05

**OSMANLI MÜSİKİSİNİN
DEHASI: İTRİ**

Osmanlı müziğinin en parlak yıldızlarından biri olarak besteleriyle ruhları derinlemesine etkileyen ve döneminin ötesine geçen bir sanat dehasıdır.

07

**DOĞANIN PALETİ:
CLAUDE MONET**

Işık ve renk oyunları ile doğanın büyüleyici güzelliklerini tuvalere taşıyan izlenimcilik akımının öncüsü ünlü ressam Claude Monet...

09

**MEMLEKET EDEBİYATÇISI
VE ANADOLU ŞAİRİ :
FARUK NAFİZ ÇAMLIBEL**

Türk şiirinin ruhuna derinlik kazandıran ve nesiller boyu unutulmayacak eserler üreten şairimiz Faruk Nafiz Çamlıbel...

17

**DAVA VE ÖZGÜRLÜK
SAVAŞÇISI: MALKOM X**

Özgürlük mücadelesi ve sivil haklar için cesurca savaşan, adalet ve eşitlik arayışında toplumsal değişimin sembolü haline gelen güçlü bir lider.

19

**“ÖLÜM HER YERDE
UYANIKTIR”**

Filistin'deki zulüm, insan haklarının hiçe sayıldığı ve masum insanların acı çektiği trajik bir adaletsizlik örneğidir.

Editörden...

Esra Molla Çetin

Sonsuz koşunun ardındaki anlam...

Zaman... Akıp giden, durdurulamayan ve hep ileriye bakan bir nehir gibi. Onu ne kadar yakalamaya çalışsak da her seferinde elimizden kayıp gider. Modern dünyanın hızla dönen çarkları arasında, kendimizi bu bitmek bilmeyen yarışın ortasında buluruz. Peki, zamana yetişmek ne anlama gelir? Gerçekten mümkün mü yoksa bu sadece bir yanılsama mı?

Zamana yetişmek, günlük yaşamımızın neredeyse her anında hissettiğimiz bir baskıdır. İş yerindeki toplantılardan, çocuklarımızın okul etkinliklerine; kişisel hedeflerimizden, toplumsal beklentilere kadar her şey bizi bir adım daha hızlı olmaya zorlar. Ancak, bu hızlanma çabası aslında bizi nereye götürür? Daha fazla başarıya mı yoksa daha derin bir yorgunluğa mı?

Zamanın akışına yetişmek, aynı zamanda anın kıymetini bilmekle de ilgilidir. Her anın değerini anlamadan, sadece ileriye doğru koşmak, hayatın özünü kaçırmamıza sebep olabilir. Belki de zamana yetişmek, zamanı durdurmak değil, onunla uyum içinde olmayı öğrenmektir. Anın içinde kaybolmadan, geleceğe dair umutlarımızı ve geçmişin izlerini bir arada taşımak...

Zamana yetişmenin bir diğer boyutu da kişisel gelişim ve değişimdir. Zaman, bize büyümek ve olgunlaşmak için bir alan sunar. Bu süreçte, zamanın bize öğrettiklerini kabul etmek ve bu dersleri hayatımıza entegre etmek, gerçek anlamda zamana yetişmek demektir. Geçmişin hatalarından ders çıkararak, geleceğe dair daha bilinçli adımlar atmak, bu sonsuz koşunun içinde bir denge bulmamızı sağlar.

Zamanın getirdiği her anı kabul etmek, ondan öğrenmek ve ileriye doğru bilinçli adımlar atmak, bu yolculuğun gerçek amacıdır. Zaman, bizden hızlı olabilir, ama biz de onunla birlikte akmayı öğrendiğimizde, bu sonsuz yarışta kaybolmak yerine, anlamlı bir yolculuk yapabiliriz.

Muvakkit'in bu sayısında; Ömer Hayyam'ın ışığından, İtri'nin musikisinden, Monet'in fırçalarından, Çamlıbel'in şiirleriyle ve Oktay Rifat'ın hayatından kesitlerle Filistin'e kadar uzanan bir zaman yolculuğu yapacağız birlikte. İyi okumalar...

*Yeryüzü padişahların,
kralların olsun.
Cehennem kötü
insanın olsun, Cennet
iyi insanın..*

*Tanrıya toz
kondurmamak meleğin
işi olsun,
Temizlik,
Cennet kapıcısının işi..*

*Kim, ne olursa olsun,
Sevgili bizim olsun tek,
Cam, Canımız olsun....*

T.DUYGU SAÇAR

Orta Çağ'ın Işığı Ömer Hayyam

Ömer Hayyam, 1048 yılında, Orta Çağ'ın büyüleyici Horasan bölgesinde, o dönemin en göz alıcı şehirlerinden biri olan Nişabur'da dünyaya geldi. Nişabur, sadece Selçuklu hanedanlığının refah dolu zirvesine ev sahipliği yapmıyor, aynı zamanda Zerdüştliğin kadim bir merkezi olarak da parlıyordu. Hayyam'ın babası muhtemelen Zerdüştlükten İslam'a geçmişti. Tam adı, Arapça kaynaklarda Ebu'l Feth Ömer ibn İbrahim el-Hayyam olarak geçse de, Orta Çağ Farsça metinlerinde herkes ona Ömer Hayyam derdi. Hayyam adı, Arapçada 'çadircı' anlamına gelir ve bu isim, ailesinin çadircılık ticaretiyle uğraştığına dair bir işaret olarak düşünülürdü.

Hayyam'ı tanıyan tarihçi Beyhaki, onun burcunu tüm detaylarıyla şöyle anlatır: "O İkizler'di, Güneş ve Merkür yükselişteydi."

Bu bilgi, modern

bilim insanlarının onun

doğum tarihini 18 Mayıs 1048 olarak belirlemelerine yardımcı olmuştu.

Çocukluğu, Nişabur'un renkli ve hareketli sokaklarında geçti. Belki de bu sokaklar onun edebi ruhunu kamçılayıp şiir yazmaya yönlendiren etkenlerdi. Öğretmenleri onun yeteneklerini hemen fark etti ve onu eğitim alması için, Horasan bölgesinin saygın hocası İmam Muvaffak Nişaburi'nin yanına gönderdi. Hayyam, bu değerli hocasıyla

yıllar boyunca derin bir dostluk kurdu. Ayrıca, Zerdüşt mühtedi matematikçi Ebu Hasan Behmenyar'dan da ders aldı. Nişabur'da fen, felsefe, matematik ve astronomi üzerine eğitim aldıktan sonra, 1068'de Buhara'ya gitti ve burada Ark'ın ünlü kütüphanesini sıkça ziyaret etti.

Yaklaşık 1070'de Semerkand'a taşındı ve burada şehrin valisi Ebu Tahir Abdurrahman ibn 'Alak'ın himayesi altında ünlü cebir incelemesini yazmaya başladı. Hayyam, Karahanlı hükümdarı Şemsü'l-Mülk Nasr tarafından büyük bir coşkuyla karşılandı. Beyhaki, bu kabulü "ona azami düzeyde şeref gösterecek, öyle ki sanki tahtında (Hayyam'ı) yanına oturtacaktı." diye tarif eder.

1073-1074 yıllarında Sultan I. Melikşah ile barış sağlanınca, Hayyam 1074-1075 yıllarında Veziriazam Nizamülmülk tarafından Melikşah ile buluşmak üzere Merv'e davet edildi. Hayyam, Melikşah'ın hizmetine girdi ve İsfahan'da bir rasathane kurmakla görevlendirildi. Burada, bir grup bilim insanına Fars takviminin revizyonunu yapmak üzere liderlik etti. Bu çaba, 1076'da başlayıp 1079'da Hayyam ve meslektaşlarının yıl uzunluğu ölçümlerini büyük bir doğrulukla belirlemeleriyle sona erdi.

Melikşah ve vezirinin ölümünden sonra Hayyam, sarayda gözden düştü ve kısa bir süre sonra Mekke'ye hac yolculuğuna çıktı. Hac yolculuğunun, kuşkuculuk şüphelerini yatıştırmak ve din adamları tarafından yöneltilen gelenek karşıtlığı iddialarını çürütmek amacıyla yapılan bir hamle olduğu

düşünülmektedir. Daha sonra Sultan Sencer tarafından Merv'e, muhtemelen saray astroloğu olarak çalışmak üzere davet edildi. Ancak, sağlığı bozulduğu için Nişabur'a dönmesine izin verildi. Döndüğünde, münzevi bir hayat yaşamaya başladı. Ömer Hayyam, 4 Aralık 1131'de 83 yaşında memleketi Nişabur'da hayata gözlerini yumdu ve şimdi ki Ömer Hayyam'ın Türbesi olan yere defnedildi. Öğrencilerinden biri olan Nizamî-i Aruzî, 1112-1113 yıllarında Hayyam'ın "Mezarım, kuzey rüzgarının üzerine güller saçabileceği bir yerde olacak." kehanetinde bulunduğunu anlatır.

Ömer Hayyam'ın ölümü, Nişabur'da derin bir üzüntüyle karşılandı. Öğrencileri ve sevenleri, onun anısını yaşatmak için büyük bir çaba gösterdiler. Nizamî-i Aruzî'nin anlattığı kehaneti, Hayyam'ın bilgi ve bilgellik dolu yaşamının bir yansıması gibiydi. Mezarı, tıpkı öngördüğü gibi, doğanın güzellikleriyle çevrili bir yerde bulunuyordu. Armuttan ve şeftaliden yayılan tatlı kokular, mezarının etrafında esen rüzgarlarla birleşerek, Hayyam'ın ruhunun huzur içinde olduğunu müjdeleyip duruyordu. Bu büyük bilgenin ve şairin anısı, doğduğu topraklarda ve tüm dünyada sonsuza dek yaşayacaktı. Ömer Hayyam'ın yaşamı, bilimsel ve edebi çalışmalarıyla geçtiği dönemde önemli bir etki yarattı. Onun matematik ve astronomi alanındaki katkıları, özellikle geometri ve cebir üzerine yazdığı eserlerle tanındı. Hayyam'ın kübik denklemler üzerine yaptığı çalışmalar, o dönemdeki matematik bilgisini derinleştirmiş ve geliştirmişti. Gökbilimdeki çalışmaları ise Celali takvimi gibi pratik ve doğru hesaplamalar üzerine odaklanmıştı. *Güneşin hareketlerini ve yıllık döngülerini hassas bir şekilde hesaplamak için öncü bir rol oynadı. Bu çalışmaları, Pers takviminin temelini oluşturacak kadar uzun ömürlü bir etki yarattı.*

Hayyam'ın şairliği ise rubailerinde kendini

en derin şekilde ifade ettiği alan oldu.

Rubailerinde yaşamın geçiciliği, aşkın hüznü, insanın varoluşsal sorgulamaları ve tabiatın güzellikleri gibi temaları işledi. *Rubailerinin hem derinliği hem de lirik gücü, onu Orta Doğu ve daha sonra dünya çapında tanınan bir şair yaptı.* Hayyam'ın hayatı ve eserleri, onun sadece bilimsel bir deha değil, aynı zamanda derin düşünce sahibi bir şair olduğunu gösterir. Onun rubailerindeki felsefi derinlik ve matematiksel zekası, günümüzde bile ilgi ve hayranlık uyandırmaya devam etmektedir. 19. yüzyıldan itibaren Türkiye'de Hayyam'ın rubailerine olan ilginin artmasıyla birlikte Hayyam'ın şiirleri üzerine birçok yazı yazılmış ve rubailerin birçok tercümesi yapılmıştır. Rubailerin bilinen en eski Türkçe çevirisi Muallim Fevzi'ye aittir. Onun bazı rubailerin düz yazı tercümelerinin yanı sıra Hayyam hakkındaki makalelerini de kapsayan Hayyam adlı çalışması önce Tercüman-ı Hakikat'in 1885-1886 yıllarındaki sayılarında yayımlanmış, ardından kitap haline getirilmiştir.

*Niceleri geldi neler istediler
Sonunda dünyayı bırakıp
gittiler
Sen; hiç gitmeyecek gibisin
değil mi?
O gidenler de hep senin
gibiydiler
Bu dünya kimseye kalmaz
bilesin
Ergeç kuyusunu kazar
herkesin
Tut ki, Nuh kadar yaşadın
zorbela
Sonunda yok olacak sen
değil misin?*

Itri, Osmanlı müziğinin en parlak yıldızlarından biri olarak, besteleriyle ruhları derinlemesine etkileyen ve döneminin ötesine geçen bir sanat dehasıdır. O, sadece bir besteci değil, aynı zamanda Türk musikisinin en önemli mihenk taşlarından biri olup, sanatının gücüyle çağları aşan bir etki bırakmıştır.

ESRA M. ÇETİN

Buhurizade Mustafa Itri: Osmanlı Musikisinin Dehası

Besteleri ve güfteleriyle sadece kulağa değil yüreklere de ulaşabilen yüce bir sanatkar. *Hayatım Allah aşkına adamış kendi değimiyle nacizane bir kul Itri.*

Buhurizade Mustafa Itri Efendi 1640 tarihinde İstanbul'un Mevlanakapı semtindeki sade bir evde dünyaya geldi. Müzikle iç içe mevlevi bir aileye mensup Mustafa, çok erken yaşından itibaren babasıyla birlikte ney üflemeye başladı. İlk eğitimini mahalle mektebinde alan Mustafa Itri, hocalarını da şaşırtarak çok kısa sürede Arapça ve Farsça'yı mükemmele yakın derecede öğrendi. Ailesi, ağırkanlı ve düşünceli Mustafa'nın saray memurluğu yapmasını istiyordu. Ancak genç Mustafa'nın gelecek için başka planları vardı. Dışarıya göstermediği manevi heyecanı, bitmek bilmeyen coşkusu ve Allah inancı nedeniyle yenikapı Mevlevihanesi'nin üstadı Camii Ahmet Dede'ye bağlılığını sunarak mevleviliği seçti.

Burda dönemin büyük bestecisi Hafis Mehmet Post'un adeta tedrisatından geçti. Hocası ve öğrencisi birlikte besteler yapıp sabaha kadar ud, kanun, ney ve tambur çalarlardı. *Babası İstanbul'un büyük camilerinde tütsücülükle uğraştığından Mustafa kendisine mahlas olarak 'güzel kokulu' anlamına gelen Itri'yi seçti.* Mahlası öylesine benimsendi ki kısa zamanda ailesi de kendisini bu adla çağırmaya başladı. Padişah IV. Mehmet tarafından Galata Mevlevihanesi'nin baş şeyhi ilan edilen Derviş Çelebi için düzenlenen törende ısrar üzerine defalarca ney'ini üfleyen Itri, hem Mevlevihane'nin neyzenbaşı oldu hem de saray kapıları kendisine açıldı. *Mevlana'nın*

güfteleriyle bestelediği Rast Mevlana Naaatı, Aruz törenlerinde semaya dönmmeden önce okundu. Diğer bir eseri de Neza Kâr, Türk müziğinin gelmiş geçmiş en yetkin eseri olarak kabul edildi.

50 yaşına kadar Enderun ve Harem'de müzik dersleri veren, padişahlara verilen konserlerde solistlik yapan ve mehter korosu ile çalışmalar yapan sanatçı, kendi isteğiyle padişahın kahyalığına getirildi. Meyvecilik ve çiçekçilikle ilgilenen, boş zamanlarında elinde çapasıyla bahçesinde çalışan Itri'nin yetiştirdiği Mustabey Armudu İstanbul'daki pazarlarının en çok satan meyvesi haline geldi.

Teravih namazı ve öğle namazının okunuş tarzını tekrar düzenleyerek bugünkü haline getirdi. Ayasofya Camii'nde Osmanlı müezzinlerine verdiği derslerle de tekniğini yaygınlaştırdı.

"Allahu Ekber Allahu Ekber La ilahe illallah Vallahu Ekber" salavatını üç asırdır dünyadaki 1,5 milyar müslümanın dilinden düşürmediği efsanevi bir besteye dönüştürerek ismini ölümsüzleştirdi.

Ömrünün son yıllarını küçük bahçesiyle uğraşarak geçiren Mustafa Itri, 1711 yılında gözlerini huzur içinde kapayarak son nefesini verdi. 'Kardeşim' dediği dostlarının katıldığı sade bir törenle Yenikapı Mevlevihanesi'ne defnedilen Itri'nin muzikisi bugün de yüreklere üflenmeye devam ediyor.

Itri, Sultan IV. Mehmed (1648-1687), II. Süleyman (1687-1691), II. Ahmed (1691-1695) ve II. Mustafa (1695-1703) dönemlerinde yaşamıştır. Osmanlı sarayında müzik icrası ve bestecilik faaliyetlerinde bulunmuş, özellikle padişahların özel törenlerinde ve

dini merasimlerde görev almıştır. Sarayda elde ettiği pozisyon, ona müzik teorisi ve pratiği konusunda derin bir bilgi birikimi kazandırmıştır.

Itri'nin dinî müzik alanındaki katkıları, Osmanlı müziğinin en parlak örneklerinden bazılarını içerir. *En bilinen eseri "Tekbir"dir. Bu eser, özellikle Ramazan ve Kurban Bayramları'nda, dini bayram namazlarında ve Osmanlı padişahlarının tahta çıkış merasimlerinde okunmuştur.* Tekbir, hem melodik hem de ritmik açıdan derin bir manevi atmosfer yaratır.

Itri, sadece dini müzikle sınırlı kalmamış, aynı zamanda dünyevi müzik alanında da önemli eserler vermiştir. "Neva Kar" ve "Rast Kar", onun en bilinen klasik eserleri arasındadır. Bu eserler, Itri'nin melodik zarafetini ve ritmik çeşitliliğini sergiler. "Segah Mevlevi Ayini", Mevlevi tarikatına ait bir ayin müziğidir ve Mevlevi ritüellerinde icra edilir. Bu eser, Itri'nin tasavvuf müziğine yaptığı önemli katkılardan biridir. Itri'nin müziği, melodik zenginliği ve ritmik çeşitliliği ile dikkat çeker. *Makam kullanımında gösterdiği ustalık, onun müzikal dehasının bir göstergesidir.* Itri, klasik Türk müziği makamlarını derinlemesine kullanarak, her bir eserde farklı bir duygusal atmosfer yaratmıştır. Melodilerindeki zarafet ve akıcılık, dinleyiciler üzerinde derin bir etki bırakır. Itri, sadece bir besteci olarak değil, aynı zamanda bir müzik teorisyeni olarak da tanınır. Eserlerinde kullandığı teknikler ve yenilikler, Osmanlı müziği teorisine önemli katkılarda bulunmuştur. Itri'nin müzik teorisine olan katkıları, dönemin diğer müzisyenleri ve sonraki nesiller üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Itri, hayatı boyunca birçok öğrenci yetiştirmiş ve onların müzikal yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmuştur. Bu öğrenciler, Itri'nin müzikal mirasını devam ettirmiş ve Osmanlı musikisinin gelişimine önemli katkılarda bulunmuşlardır. Itri'nin etkisi, sadece kendi döneminde değil, sonraki yüzyıllarda da hissedilmiş ve onun adı, klasik Türk müziğinin en önemli figürlerinden biri olarak anılmaya

devam etmiştir.

Buhurizade Mustafa Itri, Osmanlı müziğinin en önemli bestecilerinden biri olarak, Türk musikisine derin ve kalıcı izler bırakmıştır. Itri'nin müzikal dehası, sadece kendi döneminde değil, günümüzde de büyük bir hayranlıkla anılmakta ve eserleri icra edilmektedir. Osmanlı musikisinin

bu büyük dehası, kültürel mirasımızın en değerli parçalarından biri olarak her zaman hatırlanacaktır. *Sanatı ve kültüre olan katkılarından dolayı unutulmamak adına bugün 100 TL kağıt paranın üzerinde resmi bulunmaktadır.*

Doğanın Paleti: Claude Monet

Claude Monet, 14 Kasım 1840'ta Paris'te doğdu. Babası Claude-Adolphe Monet bir bakkal, annesi Louise-Justine Aubrée Monet ise bir şarkıcıydı. Monet, beş yaşına geldiğinde ailesiyle birlikte Le Havre liman kentine taşındı. Burada, deniz kenarında büyümesi onun doğaya olan ilgisini pekiştirdi. Monet, genç yaşta çizime ilgi duydu ve yerel bir sanatçı olan Jacques-François Ochart'dan dersler aldı. *Genç Monet, ilk başlarda karikatürler çizerek tanındı ve bu alanda yerel başarılar elde etti.* Ancak, Eugène Boudin ile tanışması onun sanat anlayışında bir dönüm noktası oldu. Boudin, Monet'yi açık hava resim yapmaya teşvik etti ve bu deneyim Monet'nin izlenimci teknikleri benimsemesine yol açtı. Monet, 1859'da Paris'e taşınarak sanat eğitimine devam etmeye karar verdi. Burada Académie Suisse'de eğitim aldı ve ressam Camille Pissarro ile tanıştı. Ayrıca, Paris'teki diğer genç sanatçılarla dostluklar kurdu. *Monet, bu dönemde geleneksel akademik sanattan uzaklaşıp kendi özgün tarzını geliştirmeye başladı.*

1870'te Fransa-Prusya Savaşı nedeniyle Londra'ya kaçtı ve burada J.M.W. Turner ve John Constable gibi İngiliz manzara ressamlarının eserlerinden ilham aldı. Monet, 1871'de Fransa'ya döndü ve Argenteuil'de yaşamaya başladı. Bu dönemde Renoir, Sisley ve Édouard Manet gibi sanatçılarla sıkça buluşarak izlenimcilik akımının temellerini attılar. 1874'te Monet ve arkadaşları, Paris'teki Nadar Stüdyosu'nda kendi sergilerini

düzenlediler. *Bu sergide Monet'nin "İzlenim: Gün Doğumu" (Impression, Sunrise) adlı eseri büyük ilgi gördü ve izlenimcilik terimi, sanat eleştirmeni Louis Leroy tarafından bu eseri eleştirirken kullanıldı.* İzlenimcilik akımı, geleneksel sanat normlarına meydan okuyarak doğrudan doğadan esinlenen, ışığın ve rengin anlık etkilerini yakalayan bir sanat anlayışını benimsedi. 1870'te Monet, Camille Doncieux ile evlendi. Çiftin Jean ve Michel adında iki oğlu oldu. Camille, Monet'nin birçok tablosunda model olarak yer aldı. Ancak, Camille'nin 1879'daki erken ölümü, Monet'yi derinden etkiledi. 1883'te Monet, Giverny köyüne taşındı ve burada bir ev ve geniş bir bahçe satın aldı. Bu bahçe, Monet'nin sanatının ana ilham kaynağı haline geldi.

Bahçesinde oluşturduğu su bahçesi ve Japon köprüsü, "Su Zambakları" serisi gibi birçok ünlü eserinin konusu oldu. Monet, ışık ve renk üzerindeki deneylerine burada devam etti ve farklı hava ve ışık koşullarında aynı sahneyi tekrar tekrar resmetti. Monet, 1926'da 86 yaşında Giverny'deki evinde öldü. Ölümünden önce katarakt nedeniyle görme yetisini büyük ölçüde kaybetmişti, ancak ameliyatla kısmen görme yetisini geri kazandı. Monet'nin sanatı, izlenimcilik akımının ötesine geçerek modern sanatın temellerini attı. Onun doğayı anlık etkilerle resmetme tutkusu ve ışıkla olan ilişkisi, birçok sonraki sanatçıya ilham kaynağı oldu. Monet'nin eserleri, bugün dünyanın dört bir yanındaki müzelerde ve özel koleksiyonlarda sergilenmektedir. *Giverny'deki evi ve bahçesi*

ise, ziyaretçilerin Monet'nin dünyasını daha yakından tanıyabilmesi için bir müze haline getirilmiştir. Monet'nin sanatı, doğanın güzelliklerini ve anlık ışık oyunlarını yakalamadaki ustalığıyla hala büyülemeye devam ediyor. Claude Monet eserlerinde ilhamını sık sık doğadan almaktaydı. Monet kendisinden önceki ressamları ve onların tekniklerini pek benimseme de ona yol gösteren Boudin sayesinde açık havada çalışmanın inceliklerini öğrendi. Devasa boyutta tabloları olan ressam, bu tabloların her yerine ulaşabilmek için bahçesine açtığı büyük çukurları kullandı. Bu sayede merdiven üzerinde resim yapmaktansa, tabloları çukur içerisine zarar görmeyecek şekilde yerleştirerek kendi boyu hizasında resmedebildi. Monet'nin tablolarına kronolojik olarak bakıldığında özellikle 1900'lerden sonra kırmızı rengin hakim

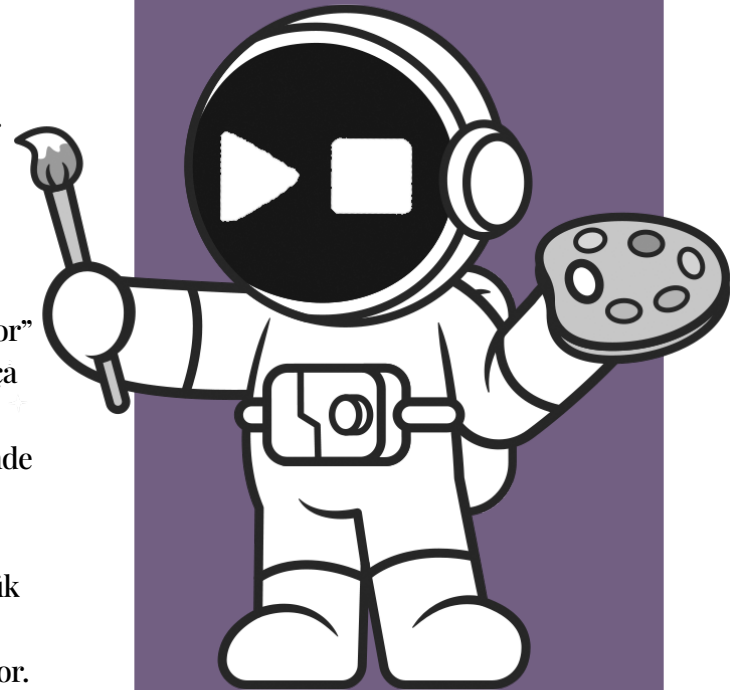

olduğu görülür. Bunun nedeni sanatçının o renge yönelmesi değil, gözündeki katarakt rahatsızlığı yüzünden dünyayı o şekilde görmesi. *Son zamanlarda yapılan bir araştırmaya göre ise Fransız ressam Claude Monet'in "Nilüferler" tablosunu çevrim içi ortamda 2 dakika gibi kısa süre görmenin, insanların ruh sağlığına iyi geldiği sonucuna varıldı.* Monet'in bu tablosu 2018'de New York'ta düzenlenen müzayedede 84,6 milyon dolara satılmıştı. Viyana Üniversitesi tarafından yapılan çalışmada, İngiltere'de bulunan Monet'in "Nilüferler" tablosu, akıllı telefon, dizüstü ve masaüstü bilgisayarlar üzerinden 240 kişilik gruba gösterildi. Çalışmada, katılımcılar tablo gösterilmeden önce ve sonraki ruh hallerine ilişkin anket doldurdu. Buna göre, söz konusu tabloyu çevrim içi ortamda 2 dakika gibi kısa süre görmenin bile insanların ruh hallerini

iyileştirdiği gözlemlendi. Viyana Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nden MacKenzie Trupp, araştırma sonuçlarının bundan sonra evde kalınması anlamına gelmediğini, bunun aslında müzelere gidemeyen insanların dijital ortamda da sanattan yararlanabileceğine işaret ettiğini söyledi. Trupp, ruh halindeki iyileşmenin net şekilde görülmesi için bilgisayarlar gibi büyük ekranların daha fazla işe yarayabileceğini belirtti. Çalışmanın sonuçları, "Computers in Human Behavior" dergisinde yayımlandı. Bu çalışma oldukça ilgi çekici zira Claude Monet, 1868 yılında Seine Nehri'ne atlayarak intihar girişiminde bulunmuş, fakat ölmemiş. Hayatının büyük bölümünü depresyonun eşliğinde geçirmiş. Kendine yetmek hayatının büyük bölümünde Monet'e zor gelmiş ancak eserleri 2 dakika bile olsa insana yetebiliyor.

Detaylı fırça hareketleri ve ışığı mükemmel resmetme olarak bilinen resim tekniğinde ilk kez siyah değil de renkli gölge kullanılan empresyonizm ya da bir diğer adıyla izlenimcilik akımının kurucusu ve isim sahibi olarak Claude Monet gösteriliyor.

İREM NİSA BİLGİÇ

Memleket edebiyatçısı ve Anadolu şairi *Faruk Nafiz Çamlıbel*

Anadolu'nun en ücra köşelerinden gelen sesleri ve duyguları ustalıkla mısralarına işleyerek, Türk şiirinin ruhuna derinlik kazandıran ve nesiller boyu unutulmayacak eserler yaratan büyük bir şair Faruk Nafiz Çamlıbel...

FATMA TECİRLİ

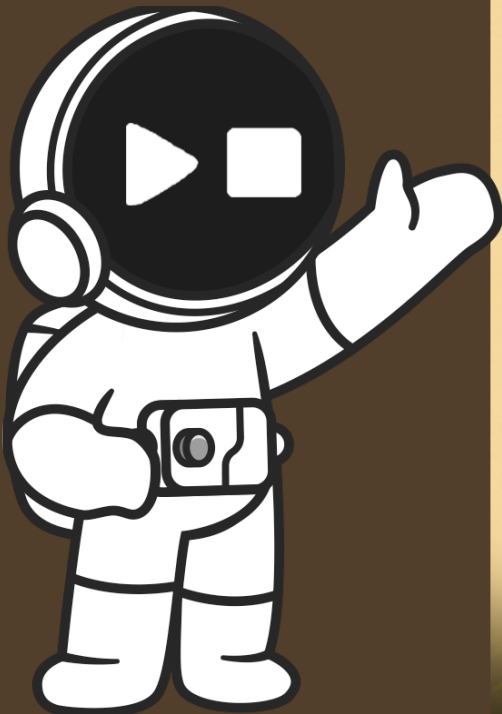
Faruk Nafiz Çamlıbel, 18 Mayıs 1898'de İstanbul'da doğar. Asıl adı Mehmet Faruk Nafiz olan Çamlıbel, Türk edebiyatının önemli şair ve yazarlarından biridir. İlköğrenimini Bakırköy Rüştîye'sinde tamamladıktan sonra Vefa Lisesi'nde okuyan şair daha sonra İstanbul Darülfünun Tıp Fakültesi'ne kaydolduysa da edebiyata olan ilgisi nedeniyle bu eğitimi yarıda bırakır. *Çamlıbel, edebiyat kariyerinin yanı sıra öğretmenlik de yapar. 1922'de öğretmenliğe başlayan Çamlıbel, Kayseri Lisesi'nde edebiyat öğretmeni olarak çalışır ve daha sonra İstanbul, Ankara'da çeşitli liselerde öğretmen olarak görev alır. Aynı zamanda gazete ve dergilerde yazılar yazıp, edebiyat dünyasının aktif bir üyesi olarak çalışır.*

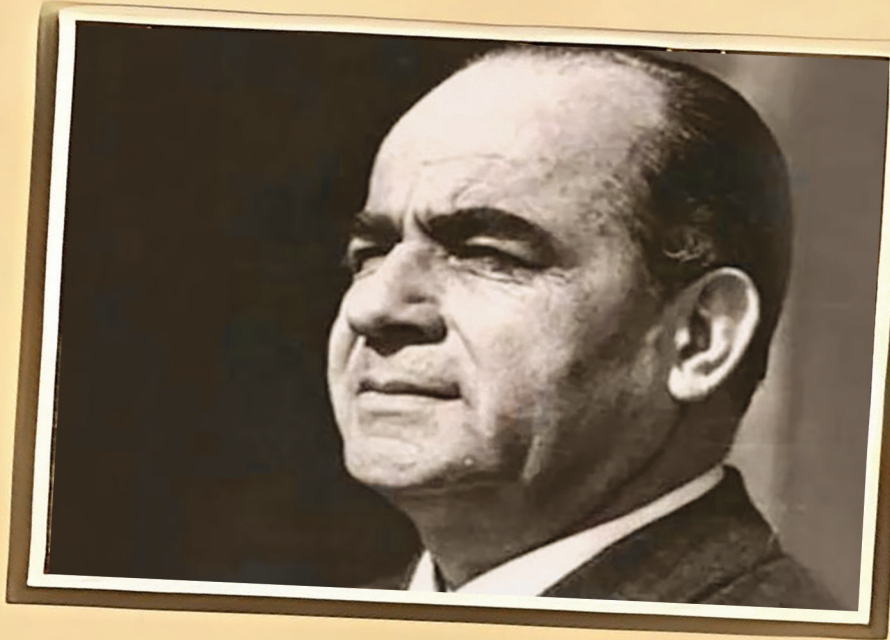
1946 yılında siyasete atılan Faruk Nafiz Çamlıbel, Demokrat Parti'den milletvekili seçilir ve İstanbul milletvekili olarak TBMM'ye girer. 1960 darbesi sonrası Yassıada'ya sürgün edilen Çamlıbel aktif siyasetten çekilir. Faruk Nafiz Çamlıbel, Türk edebiyatının önemli şairlerinden biridir ve edebi kariyerine genç yaşta şiir yazarak başlamıştır. İlk şiirleri aruz ölçüsüyle yazılmış olmasına rağmen, zamanla

Milli Edebiyat Akımının etkisiyle hece ölçüsünü benimsemiştir. Bu değişim, onun halk şiiri ve milli duyguları eserlerinde işlemesine olanak tanımıştır. Hece ölçüsüne geçişle birlikte, Türk halkının yaşantısını, duygularını ve sorunlarını daha yalın ve anlaşılır bir dille ifade etmeye başlamıştır. Milli Edebiyat Akımı, Faruk Nafiz'in edebi kişiliğinde önemli bir rol oynamıştır. Bu akım, dilde sadeleşmeyi ve halkın anlayabileceği bir edebiyat oluşturmayı hedeflemiştir.

Faruk Nafiz, bu akımın etkisiyle hece ölçüsünü şiirlerinde ustalıkla kullanmış ve Anadolu insanının dertlerini, sevgilerini, yaşantılarını şiirlerine taşımıştır. Şair, Anadolu'nun köylerini, kasabalarını ve insanlarını büyük bir samimiyetle ve gerçekçilikle betimlemiştir. Onun şiirlerinde Anadolu'nun sıcaklığı, doğallığı ve samimiyeti hep hissedilir. Faruk Nafiz, eserlerinde halk şiiri ve milli duyguları işlemeyi ön planda

tutmuştur. *Halk şiirinin unsurlarını modern şiirle harmanlamış, bu sayede geniş kitlelere hitap etmeyi başarmıştır.* Onun şiirlerinde milli duygular, vatan sevgisi, bağımsızlık arzusu ve halkın ortak değerleri büyük bir coşkuyla dile getirilmiştir. Faruk Nafiz'in bu yaklaşımı, onu halkın sevgisini kazanan bir şair yapmıştır. *Milli mücadele döneminde yazdığı şiirler, halkın moralini yüksek tutmada ve milli birlik duygusunu pekiştirmede önemli bir rol oynamıştır.*

Faruk Nafiz Çamlıbel, şiirlerinde lirizmi ve pastoral temaları ustalıkla kullanmıştır. Onun lirik şiirleri, derin duyguları ve insan ruhunun inceliklerini yansıtır. *Şair, aşk, doğa, yalnızlık ve insanın iç dünyasına dair temaları büyük bir duyarlılıkla işler.* Pastoral şiirlerinde ise doğanın güzelliklerini, köy yaşamını ve tabiatın insan üzerindeki etkilerini betimler. Faruk Nafiz, bu temaları işlerken sade ve anlaşılır bir dil kullanarak okuyucusuna doğrudan hitap eder. *Faruk Nafiz Çamlıbel, Türk edebiyatında "Beş Hececiler" olarak bilinen topluluğun önemli isimlerinden biridir.* Beş Hececiler, hece ölçüsünü kullanarak milli ve yerli unsurları şiire taşıyan bir grup şairden oluşur. Bu grup, Türk şiirinde yeni bir akım başlatarak halk edebiyatının değerlerini modern şiirle buluşturmuştur. Faruk Nafiz, bu topluluğun öncülerinden biri olarak, Türk edebiyatına önemli katkılarda bulunmuştur.

Önemli eserleri arasında şunları sayabiliriz; Han Duvarları, Çoban Çeşmesi, Bir Ömür Böyle Geçti, Elimle Seçtiklerim, Zindan Duvarları. Faruk Nafiz Çamlıbel'in son yıllarında sağlığı bozulur ve 1970'li yıllarda

ilerleyen yaşına bağlı olarak çeşitli sağlık sorunları yaşamaya başlar. Kalp rahatsızlığı nedeniyle tedavi gören Çamlıbel, 8 Kasım 1973 tarihinde İstanbul'da evinde geçirdiği kalp krizi sonucu hayatını kaybeder ve naaşı, Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilir.

Ölümü, Türk edebiyat dünyasında büyük bir üzüntüyle karşılanır. Mezarı, hala edebiyatseverler tarafından ziyaret edilmekte ve anılmaktadır.

Çamlıbel, Türk edebiyatının önemli figürlerinden biri olarak, edebi mirasını zenginleştiren birçok esere imza atmıştır. Hece ölçüsünü ustalıkla kullanan şair, şiirlerinde milli duyguları, doğa sevgisini ve Anadolu insanının yaşantısını işlemiştir. Sade dili ve içten anlatımıyla geniş kitlelere ulaşmayı başaran Çamlıbel, edebiyatımızda derin izler bırakmıştır. Onun eserleri, Türk milletinin ruhunu ve değerlerini yansıtan önemli kaynaklar olarak edebiyat dünyamızda yerini korumaktadır.

SON BEKLEDİĞİM

*Ufkumda bulutlar kümelerken kara bahtım,
Ben her gönül ufkunda doğan sabahtım.
Devran herkese taslarla zehir sundu da birden
Ben herkese bir neşe yarattım o zehirden.
Bir köprü kuruş, zulmetin ardında, seherle,
Bildim gülüş eğlenmeyi ömrümce kederle.
Alnımdaki her çizgi beyaz bir gece saklar,
Bir başka şafaktır saçımın gördüğü aklar.
Farkım ne, emel kaynağı bir körpe çocuktan,
Madem ki henüz gelmedi son yolcum ufuktan?
Ömrümce neden yılları zincir gibi çektim,
Madem ki bir aşk uğruna can vermeyecektim?
Bir müjde taşır her gün uzaktan bana rüzgar;
Elbet gelecek, gelmedi, bir beklediğim var!*

TARİHTE BUGÜN

3 TEMMUZ 2000

TÜRK SİNEMA OYUNCUSU
KEMAL SUNAL BUGÜN
ÖLDÜ.

14 TEMMUZ 1948

YERLİ FİLM YAPANLAR CEMİYETİNİN
DÜZENENLENEN FİLM FETİVALININ
"UNUTULAN SIR" FİLMİ BİRİNCİ OL

7 TEMMUZ 1993

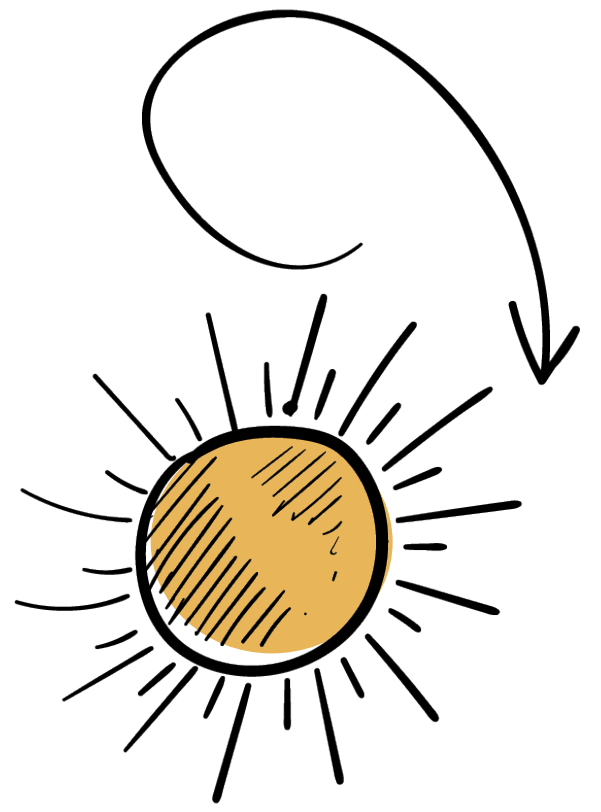
"HABABAM SINIFI" SERİSİNİN
YAZARI RIFAT ILGAZ
VEFAT ETTİ.

23 TEMMUZ 1995

HALE- BODD KUYRUKLU
YILDIZININ KEŞFİ

CE
DE
DU.

21 TEMMUZ MÖ 356
HEROSTRATUS ADINDAKİ BİR GENÇ
DÜNYANIN 7 HARİKASINDAN BİRİ OLAN
ARTEMİS TAPINAĞI'NI YAKTI.

17 TEMMUZ 1907
RESİM SANATINDA
KÜBİZM AKIMI DOĞDU.

26 TEMMUZ 2004
'GIRGIR' DERGİSİNİN KURUCUSU
KARİKATÜRİST OĞUZ ARAL 68
YAŞINDA HAYATINI KAYBETTİ.

31 TEMMUZ 1980
ASELSAN İLK TÜRK
TELSİZİNİ ÜRETTİ.

Oktaý Rifat Horozcu: İstanbul'un Kalbinden Dođan Edebi Deha

Türk edebiyatının önemli şair ve oyun yazarlarından biri olan Oktaý Rifat Horozcu 10 Haziran 1914'te Trabzon'da doğdu. Oktaý Rifat, Cumhuriyet dönemi edebiyatının önde gelen isimlerinden biri olarak kabul edilir. Şiirlerinde ve oyunlarında dilin zenginliğini ve inceliklerini ustaca kullanarak Türk edebiyatına derin izler bırakmıştır.

Oktaý Rifat, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde eğitim gördü ve ardından Paris'e giderek Siyasal Bilgiler okudu. Fransa'da geçirdiği yıllar, onun edebi görüşünü ve sanatsal duyarlılığını derinleştirdi. Paris'te yaşadığı dönemde *Türk şiirinin modernleşme sürecine önemli katkılarda bulunan "Garip Akımı"nın kurucularından biri oldu.* Orhan Veli ve Melih Cevdet Anday ile birlikte çıkardıkları "Garip" kitabı, Türk şiirinde devrim niteliğinde bir etki yarattı. Bir anısında, Garip akımının

temel prensiplerinden biri olan "her şey şiirin konusu olabilir" düşüncesini nasıl benimsediklerini anlatır.

Şair arkadaşlarıyla birlikte sokaklarda gezip, sıradan insanların hayatlarına dair gözlemler yaparak şiirlerinde bu basit ve sıradan gibi görünen olayları işlediklerini belirtir.

Bu yaklaşım, şiirin sadece elit bir kesime hitap eden bir sanat formu değil, herkesin anlayabileceği ve günlük hayatın içinden gelen bir anlatım biçimi olmasını sağlamıştır.

Hepimiz Oktaý Rifat'ı, İstanbul'da geçen çocukluk ve gençlik yıllarından bahsederken hatırlarız. Şairin,

İstanbul sokaklarında dolaşıp boğazın serin sularını seyrederken ve eski İstanbul mahallelerinin atmosferini solurken hissettiği

ilhamı dile getirdiğini görürüz. Galata Köprüsü'nden geçerken karşılaştığı balıkçıların hikayelerini dinlemiş ve bu hikayelerle şiir ve oyunları gerçekçi bir derinlik kazanmıştır. Oktaý Rifat şiir anlayışını anlatırken Fransız şairi Paul Valery'in şiiri anlayışına yani mitologyya kuşu Feniks'e benzetir. *Feniks kuşu her gün kendi ateşle yanıp küll olan ve her sabah yeniden küllerinden doğan bir kuştur. Şiirinde tıpkı Feniks kuşu gibi küllerinden doğduğunu ve şiir anlayışının bu olduğu anlatmıştır Rifat.* Her şiiri lirik şiir olarak değerlendiren usta şairin edebiyat dünyasında geniş yankı uyandıran eseri, "Perçemli Sokak" adlı şiir kitabıdır. Bu kitap, Oktaý Rifat'ın dildeki oyunlarını ve yenilikçi üslubunu sergileyen önemli bir eserdir. Şair, bu kitabı yazarken ilham kaynağı eski bir evin perçemli kapısını görmesiyle bu şiir kitabının ismine karar verdiğini belirtir. O kapının ardında, geçmişin izleri ve hikayeleri yatıyordu; bu da onun için sonsuz bir ilham kaynağı olmuştur. *Oktaý Rifat'ın oyun yazarlığı da, onun sanata olan derin bağlılığını ve yaratıcı zekasını gözler önüne serer. "Kadınlar Arasında", "Atlar ve Filler" gibi oyunları toplumsal eleştiriyi ve insan ilişkilerini mizahi bir dille ele alır.* Oyunları yazarken genelde şiirsel bir dilde yazar. Oktaý Rifat Horozcu, Türk edebiyatının hem şiir hem de tiyatro alanında unutulmaz eserler vermiş, dilin ve ifadenin sınırlarını zorlayan bir sanatçı olarak hatırlanır. Onun anıları ve eserleri, okurları ve izleyicileri için birer ilham kaynağı olmaya devam eder. Kendi yaşamından ve gözlemlerinden yola çıkarak oluşturduğu bu derin ve anlamlı

Oktay Rifat, Türk şiirinin sınırlarını zorlayan ve dilin gizemli gücünü ustalıkla kullanarak edebiyatımıza yeni bir soluk getiren büyük bir şairdir. Orhan Veli ve Melih Cevdet'le birlikte Garip Akımı'nın kurucularındandır.

FUNDA ÖZTÜRK

dünya, edebiyat tutkunları için her zaman keşfedilecek yeni bir yön barındırır. Oktay Rifat'ın edebi yolculuğunda, sadece bireysel gözlemleri ve deneyimleri değil, aynı zamanda döneminin toplumsal ve politik olayları da büyük rol oynamıştır. İkinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan belirsizlikler ve Türkiye'deki siyasi değişimler, onun şiir ve oyunlarına da yansımıştır. Özellikle toplumun çalkantılı dönemlerinde yazdığı eserler, bu dönemin ruhunu ve halkın duygularını derinlemesine yansıtır. Oktay Rifat, aynı zamanda bir doğa aşığı bir şairdir. Şiirlerinde de doğa sevgisini sıkça işler. "Denize Doğru Konuşma" şiirinde, denizin sonsuzluğu ve dinginliği karşısında insanın hissettiği küçük ve geçici olma duygusunu anlatır. Rifat, aynı zamanda bir aile insanıydı. Ailesiyle geçirdiği zamanlar, onun hayatının en değerli anıları arasında yer alır. Özellikle çocuklarıyla olan ilişkisi, onun insani yönünü ve duygusal derinliğini gözler önüne serer.

Çağdaş Türk şiirinin ustası Oktay Rifat'ın edebi mirası, onun ölümünden sonra da yaşamaya devam etmiştir. 18 Nisan 1988'de İstanbul'da vefat eden şair, geride bıraktığı zengin eserlerle hala okurlarını etkilemeye ve yeni nesillere ilham vermeye devam ediyor. Şiirlerinde ve oyunlarında yakaladığı insani duygular ve derin gözlemler, onun eserlerini zamanın ötesine taşır.

ESKİ ZAMAN AŞIĞI

*Ben eski zaman âşığıyım
Sevda çeker düşünürüm ağlarım
Bazen tilki kadar kurnaz bazen akılsız
Bazen çocuk gibiyim bazen bakakalırım.
Herkes âşık olur sevdalanır
Bir yolu var gönül çekmenin de
Benimki sevda değil ateşten gömlek
Bir kor düşmüş ışıl ışıl yanar içimde
Ama ben eski zaman âşığıyım
Sevmek kadar kanatlanmak da gelir elimden
Gece hayalimde gündüz fikrimde
Ela gözlü o yâr çıkmaz gönülden.*

YAĞMUR BAŞLANGICI

*Siz bir başlangıç bile değilken
yokken denemez çünkü vardınız
geyikler inerdi gözlerinize
ağaçlarımız fındık ve sinecap
bu yüzden omuzlarımız
memeleriniz bir kitap gibi okunaklı
ohuklara düşen sessiz damlalardı*

*Bin kez yondum sizi bin kez doğurdum
bir keten buruşukluğu her seferinde
yağacak diye düşünürdüm havalara bakarak
bir serinlik bir kıpırtı otta ve ağaçta
akşamın kanından gecemize yaklaşan
bir gemi gibi önce küçük sonra yakın
iri damlaları o seyrek yağmurun
tüterdi ot çakıl kum*

*siz bir başlangıç bile değilken
sizi yazdım kotardım
bir başucu kitabı olmamızı istedim
tek tek iri o yabancı kelimeler
onlar işte renkli zarlarının içinde
ohukların çinkosunda yuvarlanan*

*siz daha bir başlangıç bile değilken
yağmur başlamıştı
ama ne ben ne bahçe ne yaz
hiçbirimiz.*

Ölümsüzlük Ağacı.

Bir gün bir bilgin bir masal anlatır; dediğine göre, Hindistan'da bir ağaç vardır ve kim o ağacın meyvesini yerse, ne yaşlanır, ne ölür.

Padişahın biri bunu duyar. Bu ağaca ve meyvesine âşık olur. İş bilir, güvenilir adamlarından birini o ağacın meyvesini getirmesi için Hindistan'a yollar. Adam ağacı bulmak için yıllarca Hindistan'ın her yanını gezer, dolaşır. Meyveyi bulmak için şehir şehir gezer. Gezilmedik ne ada bırakır, ne dağ; ne ova bırakır, ne çöl...

Kime sorduysa, bıyık altından gülerler: *"Allah aşkına! Akıllı adam böyle bir şey arar mı? Kesinlikle deli bu adam," derler.*

Kimileri döver onu, kimileri de ermiş gözüyle bakar.

Yıllarca arar durur. Padişah ona mal ve para gönderir; yeter ki aradığını bulsun ister ...

Adam aramasından hiçbir sonuç alamaz. Artık usanmış, yorulmuş olarak geri dönmeye karar verir. Hem ağlıyor, hem de gidiyordur.

Yolda adım ve ününü duyduğu bir şeyh vardır. Adam umutsuzca:

"Varayım huzuruna gideyim. Belki bana yardımcı olur..." der.

Yağmur gibi gözyaşı dökerek şeyhin yanına varır: "Efendim," der, "Bana acı ve yardım et; çok çaresizim!" der.

Şeyh: "Derdini söyle bakalım... ne istiyorsun? Ne istedin de, ulaşamadım?"

Adam: "Efendim, padişah beni bir ağaç bulmakla görevlendirdi. *Eşi güç*

Mevlânâ Celâleddin-i Rumi 1207-1273 yılları arasında yaşamış bir İslam alimidir. Celâleddin Muhammed Belhi ve Rûmî olarak da bilinir. Mutassavvıf bir şair olarak ünlenmiştir. Eserlerinin temel konusu ilahi aşk vasıtasıyla insan hayatını anlamlandırılmaktır.

*bulunur bir ağaç varmuş.
Onun meyvesi ölümsüzlük
veriyormuş. Yıllarca aradım,
ama insanların alaycı
bakışlarından, aşağılanmadan
başka bir şey bulamadım.
Derdim bu!" der.
Şeyh adama güler ve der ki:
"Sen şimdi bu ağacı mı
arıyorsun?"
"Evet, efendim."
"Aa saf gönüllü adam! O senin
aradığın, bilgi ağacıdır. Bilen
kişinin bilgisidir. Sen yanlış
yola girmişsin. Git padişahına
söyle, bilgiye ve bilgiliye
sarılsın." der.
Şaşkın adam, şeyhin yanından
sevinçle kalkar ve hemen yola
koyulur.*

MİSAFİRHANE

*İnsan kısmi bir misafirhane,
Her sabah yeni birisi gelir.
Bir sevinç, bir bunalm,*

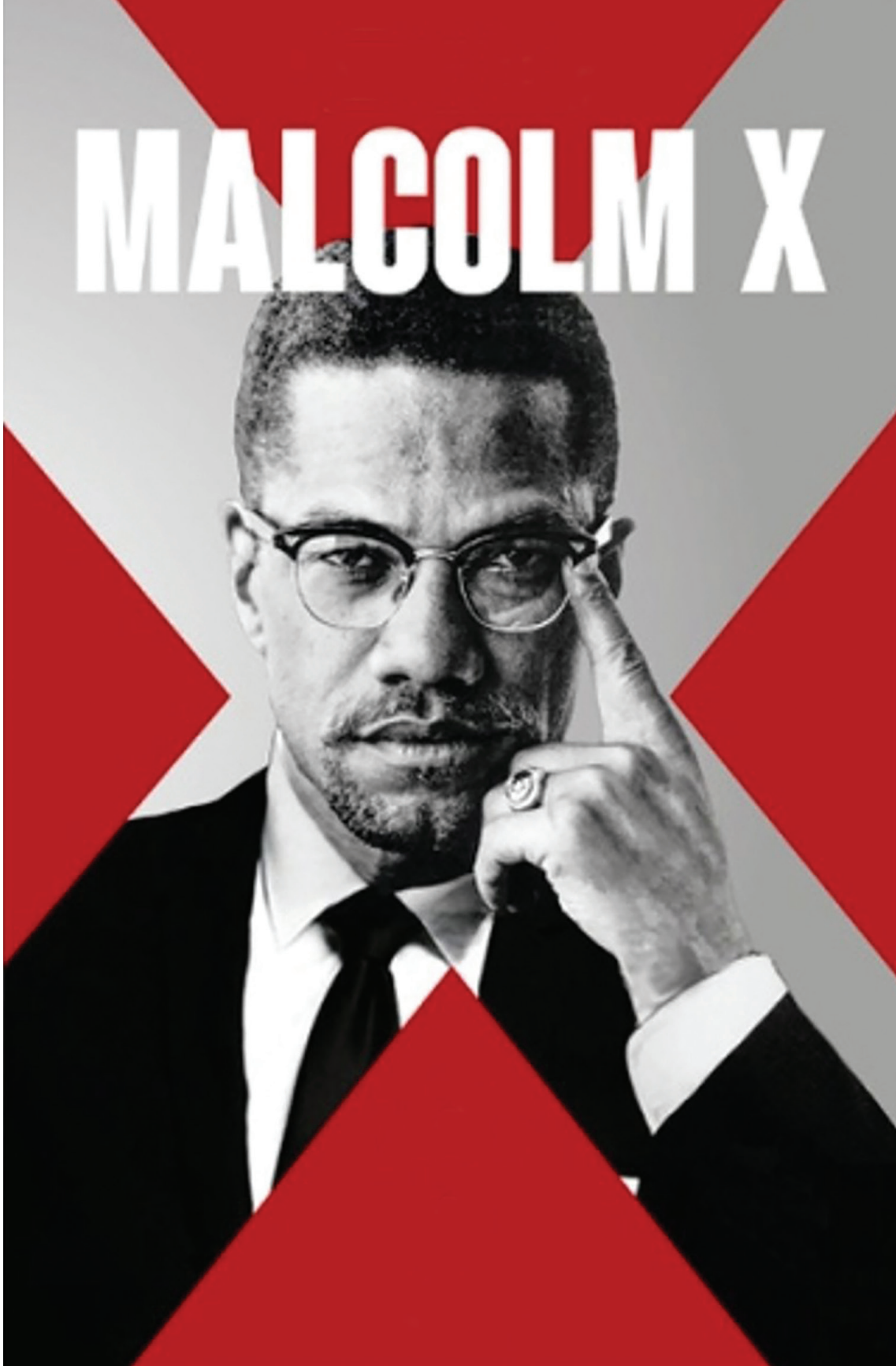
*bir zalimlik,
Aniden farkına varmak
bir şeyin,
Hepsi beklenmedik misafir.
Hepsini karşılayıp eğle!
Yine de kalabalık bir şekilde,
Bütün mobilyalarını boşaltan
Bir kederler kalabalığı bile gelse.*

*Her geleni alnının akıyla
misafir et.
O ki yeni bir zevk getirmek
için
Boşalttılar evini.*

*Karanlık düşünce, utanç ve
garez,
Hepsini gülerek karşıla
kapıda
Ve buyur et içeri.*

*Minnettar ol her gelene
Kim gelirse gelsin.
Çünkü bunların her birisi
Ötelerden bir kılavuz
Olarak gönderildi. Mevlana*

Dava ve özgürlük savaşçısı

Bir çok insan gibi hayatı boyunca kendini ve çevresindeki dünyayı anlamaya çalışanlardan biridir Malcolm X. Karmaşık bir kişiliği olan Malcolm X, merakını hiç yitirmez ve gerçeği aramaktan asla vazgeçmez. *Asıl adı Malcolm Little'dir. Zencilerin Amerika Birleşik Devletleri'nde özgürlüklerine kavuşamayacaklarına ve Afrika'ya geri dönmeleri gerektiğine inanan Reverend Earl Little adlı bir Baptist rahibinin oğludur.* Dört kardeşi beyazlar tarafından öldürülüp babası da 1931'de fâili meçhul bir cinayet sonucu hayatını kaybedince Malcolm ve bir kısmı üvey olan yedi kardeşi Refah Kurumu tarafından çeşitli ailelerin yanına yerleştirilir. Annesi ise akıl hastanesine yatırılır. *On üç yaşında iken Islahevi Okulu'na gönderilen Malcolm'un "beyaz adam"la ilgili olumsuz düşünceleri burada oluşmaya başlar.* Malcolm X, ilk okulda avukat olmak ister ve bunu öğretmenine söyleyince biraz gerçekçi bir insan olmasını istediği için siyahi olduğunu ve onun marangoz olması gerektiğini söyler. Buna karşın Malcolm x eğitim hayatının sonuna gelir. 21 yaşına kadar Baston'da yaşar. Burada pek çok sektörde çalıştıktan sonra yolu Harlem'e düşer. *Malcolm'u burada karanlık günler beklemektedir ve artık bir suç makinasına dönüşür. Uyuşturucu, haraç, kumar ve hırsızlık gibi birçok suçtan sonra Baston'a döner.* Burada da sırf zengin beyaz aileleri hedef aldığı pek çok soygun suçuna karışır. Haneye tecavüz suçlarından 8 ile 10 yıl hapis cezasına çarptırılır. Bu onun hayatının dönüm noktasıdır. *Cezaevinde bütün hayatı ve düşünceleri değişmeye*

başlar. Elijah ile tanışır ve dostlukları pekişir. Hareket arkadaşı Elijah'ın istediği gibi başarıya doğru gitse de Malcolm'un yükselişi onu rahatsız eder. Ashında Elijah İslamın öğretilerini tam olarak kavrayamamış, beyaz ırkçılığa tepkisel olarak siyah ırkın üstünlüğünü savunan, kendi içinde ırkçı bir figürdür. Elijah hakkında çıkan duyumların gerçekliği ispatlandığında Malcolm ile Elijah'ın yolları ayrılır. Malcolm bunu hissetmesiyle yıllarca emek verdiği davasından vazgeçer.

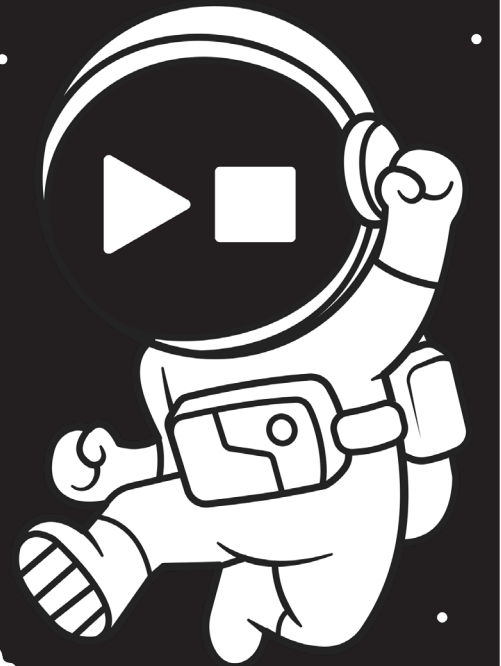
1964 yılında İslam dinince kutsal bir yolculuk olan Hac vazifesini yapmak için Mekke'ye gider. Orada hayatında ilk defa renginden dolayı suçlanmamıştır. Elijah'ın öğretilerini burada sorgulama imkânı bulur. Hayatı sürekli değişen Malcolm artık doğru yolu bulduğundan emindir. O dönemde yaşadığı dönüşümü ileride, *"Bir insanın düşünmeye ihtiyacı varsa, gidebileceği en iyi yer üniversiteden sonra hapislidir."* sözleriyle anlatır. Ceza evinden çıktıktan sonra o bambaşka biri olarak yeniden doğmuştur. 1955'te Malcolm artık hatip olur ve evlenmeye karar verir. Konferanslarda sıkça karşılaştığı Betty Sanders ile hayatını birleştirir. Bir yıl sonra Betty de soyadını X yaparak müslüman olur. Malcolm Kore Savaşı'na karşı çıkarak, dönemin Amerika Birleşik Devletleri başkanı Truman'a bir mektup yazar. *Komünist ifadelerle dolu bu mektubun ve İslam ümmeti içindeki yükselişinin ardından FBI'nın yakın kadrına girer ve takip edilmeye başlar.* Malcolm hakkında bir dosya hazırlanır. O da kendisini korumak için gizlemek durumunda kalır. X harfi "bilinmeyen" anlamını taşıması bakımından Malcolm için özel bir yere sahiptir. Bugüne kadar sahip olduğu Little olan soyadının atalarına zorla verildiğinin farkındadır

ve artık bu soyadını kullanmak istemez. *Tanınmasının mümkün olmadığı için X harfini kullanmayı tercih eder.*

Kullandığı isimler arasında Malcolm Şahbaz ve Malik El Şahbaz olsa da asıl bilinirliği Malcolm X adıyla olur. Onu tanımayan isimlerinden bir diğeri de Kızıl Detroit'tir. *Kızıl Detroit ise kızıl saçlarından dolayı dedesinden miras kalmıştır. Malcolm X 1957'de İslam ümmeti hareketinden, Afro- Amerikan bir ismin darp edilmesine gösterdiği tepkiyle tanınmaya başlar.* Malcolm'un çabalarıyla darp edilen kişi hastaneye kaldırılır ve görüşmesine izin verilir. Olayın ardından polis merkezinin önünde toplanan grubu dağıtan Malcolm gücünü ispat eder. Onun adını artık büyük kitleler duymaya başlar. Sorunlar ve olaylarla ilgili yorumları gazetelerde ve televizyon kanallarında yayınlanır. O artık siyahilerin hak savaşçısı bir isim haline gelmiştir. Bütün uyuyanları uyandırmaya bir tek uyanık yeter. O da öyle yapar. Sonucunda ise peşinde onu takip eden kitleleri bulur. Malcolm'un adalet arayışı yaşamı boyunca sürer. *"Ben gerçeğin peşindeyim. Kimin söylediği önemli değil. Ben adaletin peşindeyim. Kimin için veya kime karşı olduğu önemli değil."* der. Onun en büyük düşmanı ise ırkçılıktır. Ona göre ırkçılık olmadan kapitalizm de olamazdı. Bu mücadelede medyanın öneminin de farkındadır. *"Eğer dikkat etmezseniz, gazeteler; mazhumlardan nefret etmenizi, zalimleri ise sevmenizi sağlar."* der. Malcolm ölüm tehditleri alır ve rakipleri onu yıldırım için ellerinden geleni yapar. *Yıllar önce evi kundaklandığında henüz dört yaşındayken yaşadıklarını bu defa eşi ve çocuklarıyla yaşar. Bu olaydan birkaç gün sonra konuşma yapacağı salonda suikaste uğrar ve henüz 39 yaşındayken hayatını kaybeder.*

İslam'i kabul ederek hayatına yepyeni bir anlam katan ve derin inancıyla Amerika'da ırkçılığa karşı kararlı bir direnişin sembolü haline gelerek; adalet, eşitlik ve özgürlük mücadelesinde dünya çapında unutulmaz bir lider olarak anılan bir efsane Malcolm X...

ARİFE SALMAN

Zulüm, her zaman karanlıkta gizlenir. Adaletin ışığı, bu karanlığı dağıtmak için her zaman yanmalıdır.

DILAN ÇETİNKAYA

'Ölüm her yerde uyanıktır'

Siz hiç beklemediğiniz bir anda bomba sesiyle güne başladınız mı? Sokaklarınızda sevinç çığlıkları yerine ağlayan çocukların haykırıışlarını duydunuz mu? Kelebeklerin bile çocuklardan uzun yaşadığı Gazze her gün bu cehennemi yaşıyor. Çünkü onlar savaşın gölgesinde hayatını geçirmiş bir millet. Her bombanın patlamasında, yıkılan binada sadece taşlar ve beton değil hayaller ve umutlar da enkaz altında kalıyor.

Gazze; çocukların oyun alanlarının savaş meydanına döndüğü, annelerin gözyaşının hiç dinmediği, her sabahın yeni bir kaybı beraberinde getirdiği bir yer. Savaş ise; bir annenin evladını kaybettiği gözyaşı, bir çocuğun gözlerindeki korku dolu bakışlar... Savaş, yalnızca bedenleri değil, ruhları da yaralar. Her patlama sesi her silah sesi, insanlığın vicdanında derin izler bırakır. Bir nesil bombalar altında can verirken insanlık da onurunu kaybeder. Aslında ölen sadece onlar değil biz insanların da merhameti, vicdanı, duyarlılığı... Kısaca insanlığa dair ne var ise hepsini enkaza gömüyoruz...

"Nasıl olmuşsa bilmiyorum, vurmuşlar bize, biz vurmamışız." diyor Cahit Zarifoğlu. Savaş meydanlarında sadece ölen bir evlat, anne, baba bırakmazsın; hayalleri de bırakırsın... Acının iç içe geçtiği bir coğrafyada, savaşın gölgesinde bile umut tohumu ekmeye devam eder Gazze... Çünkü onları ayakta tutan hiç bitmeyecek olan inançlarıdır. Bu topraklarda her gün doğan güneş, barışın mümkün olabileceğine dair bir umut taşıyor. Yürekleri koca dünyadan daha büyük bir yerdir burası. Verdikleri onurlu mücadele tüm dünyada bir direniş öyküsü

olarak yankılanıyor. Kadim bir toprak olan Filistin, zeytin ağaçlarının gölgesinde tarihe ev sahipliği yapar. Her taşında her sokak köşesinde, nesiller boyunca süren bir direnişin, bir mücadelenin izlerini görmek mümkündür. Onlar ki savaşın gölgesinde büyümeyi öğrenmiş, hayallerini beton duvarların ardında kurmuşlardır. Gazze sadece savaşın ve acının değil yaratıcılığın da merkezi olmuştur. Bu direniş, sanata güçlü bir şekilde yansımış ve Gazzeli insanların hikayeleri, acıları ve umutlarını dünyaya duyurmanın bir yolu olmuştur sanat.

Bu topraklarda umut her zaman yeniden yeşerir; zeytin ağaçları gibi kökleri derinlere inen, kolayca yıkılmayan bir dirençle. Gazze'deki acı sadece o

topraklarda değil her vicdanlı yürekte yankı bulur. Ama biz sessiz kaldıkça bu yankı bir fısıltıya dönüşür ve o ses en sonunda kesilir... Oysaki her suskunluk bir insanlık suçunun gizli ortağıdır. ABD'li barış aktivisti Rachel Corrie, Filistin davasında ve bu uğurda canını feda ederken şu cümleleri dile getirmişti: "Zulüm bizdense ben bizden değilim." Gazze Şerid'in güneyindeki Refah'ta İsrail Savunma Kuvvetlerine bağlı zırhlı bir buldozer altında ezilerek öldürülmüştür Corrie. Oysaki her insanın bir diğerinin acısını hissetmek gibi bir görevi vardır. Bu sessizlik sadece bugüne değil yarınlara bir gölge olarak çıkacaktır. Martin Luther King Jr.'ın dediği gibi, "Adaletsizlik karşısında tarafsız kalmak, zalimin yanında yer almak demektir." Bu nedenle, Gazze'deki

savaşa karşı sessiz kalmak, insan hakları ihlallerine ortak olmak anlamına gelir. Mazlum Gazzelilerin yaşadığı acılar sadece bir halkın değil tüm dünyanın vicdanına yapılan bir çağrıdır. Bu çağrı tüm dünyada bir direniş sembolü haline gelir. Tüm insanlığın belki tohum parçası da olsa yapabileceği bir şeyler var. Bir ses olmak, bir umut olmak, bir insanlık ışığı olmak... Peygamber efendimiz "Kudüs'e gidin, gidemiyorsanız kandillerinde yakılmak üzere yağ gönderin." diyor. O kandiller, bugün bir umut ışığı, bir yardım eli... Unutmayalım ki, peygamberimizin bu öğüdü, sadece bir yardım çağrısı değil, aynı zamanda birlik ve beraberlik mesajıdır. Bu manevi bağ, bizi bir arada tutan en güçlü değerlerden biridir ve bu değeri yaşatmak, insanlık adına atılacak en anlamlı

adımlardan biridir. Çünkü gerçek barış, her birimizin kalbinde yer bulduğunda mümkün olur. Gazze halkını görmezden gelmek, insanlık adına büyük bir kayıptır. Bu, sadece Gazze'deki insanların acılarını ve sıkıntılarını yok saymak değil aynı zamanda dünya üzerindeki adalet, merhamet ve dayanışma değerlerini de hiçe saymaktır. Ne diyor şair Sezai Karakoç; "Seni yok sayacaklar, sen daha çok var olacaksın" Sezai Karakoç'un bu güçlü ifadesi, sadece Gazze halkı için değil, dünya üzerindeki tüm mazlumlar ve haksızlığa uğrayanlar için bir umut ışığıdır. Bu söz, her türlü baskıya ve haksızlığa karşı dimdik ayakta durmayı, kendi değerlerimizden ödün vermemeyi ve varlığımızı her koşulda sürdürmeyi öğütüyor.

Gazze halkı gibi, bizlerde adaletin, barışın ve insanlığın yanında durarak daha çok var olmalı, yok sayılanların da sesi olmalıyız. Her şafak Gazze için yeni bir umut doğurur. Gazze'nin içinde bulunduğu durum bir halkın değil tüm insanlığın ortak hikayesidir. Her ne olursa olsun umudumuzu kaybetmeden, dirençle ve kararlılıkla yaşamaya devam eden Gazze halkının yanında olmalıyız. İsmet Özel'in bu dizeleri ise Gazze halkının direnişini özetler...

*"Sana yaşamak düşer çarkların
gövdesinde
Bin demir kapıyla hesaplaşmaktan omzun
çürümelidir
Bin çeşit güneşle ovulmalıdır gaddar
ellerin
Yürü yangınların üstüne, kendi alevini de
getir
Çarpıntısız dakikası olur mu devrimcinin
ki
Ölüm her yerde uyanıktır."*

15 Temmuz gecesi, karanlık bir gökyüzünün altında milletimizin yazdığı kahramanlık destanıdır. O gece, demokrasimize, özgürlüğümüze ve birliğimize kasteden karanlık güçlere karşı tek yürek olundu. Tankların önünde duran, kurşunlara göğüs geren ve bayrağına sarılarak canını feda eden yiğitlerimiz, vatan sevgisinin ne demek olduğunu tüm dünyaya gösterdi.

O gece, herkes birer kahramandı. Sıradan bir vatandaşın cesareti, annesinin elini bırakıp meydanlara koşan çocuklar, geleceği için direnen gençler... Her biri bu toprağın birer evladı olarak, geleceğe umut oldu, ışık oldu. Şehitlerimizin ve gazilerimizin hatırası, kalplerimizde daima yaşayacak. Onların fedakarlıkları, bizim için birer onur nişanı, gelecek nesiller için ise birer ibret vesikası olacak.

15 Temmuz, yalnızca bir direniş değil, aynı zamanda yeniden doğuşun simgesidir. O gece, milletimizin iradesi ve gücüyle yazılan bu destan, bir daha asla unutulmayacak. Şehitlerimizin aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyoruz. Ruhları şad olsun.

**SEVİYORSAN
GİT AYRIL**
Yer: Bergüzar
Gösteri Merkezi
Tarih: 18 Temmuz
Perşembe 21:00

SEMA MUKABELESİ
Yer: Selçuklu
Kongre Merkezi
Tarih: 27 Temmuz
Cumartesi

XECÊ HARDEM
Yer: Bergüzar
Gösteri Merkezi
Tarih: 25 Temmuz
Perşembe

MAVİ KUŞ
Yer: Selçuklu
Kongre Merkezi
Tarih: 13 Temmuz
Cumartesi 14:00-19:00

Kendi yazılarınızı dergimizde görmek ister misiniz? Kültür Sanat ve Edebiyat içerikli yazılarınızı iletisim@muvvakitdergisi.com adresine bekliyoruz.

Takvim

Takvim

Takvim

Takvim

Takvim

Takvim

Takvim

Takvim

Takvim

TAKVİM

Takvim

